

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ
ФАКУЛЬТЕТ ОПЕРАТИВНО-РЯТУВАЛЬНИХ СИЛ
КАФЕДРА ПОЖЕЖНОЇ ТА РЯТУВАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник кафедри пожежної та
рятувальної підготовки

Павло КОВАЛЬОВ

(підпис)

« 28 » серпня 2019 року

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Охорона праці в галузі»

циклу професійної (обов'язкової) підготовки
за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти
галузь знань 26 «Цивільна безпека»
спеціальність - 261 «Пожежна безпека»
за освітньо-професійними програмами
«Пожежогасіння та аварійно-рятувальні роботи»

Силабус розроблено згідно робочої програми навчальної дисципліни.

Рекомендовано кафедрою пожежної та рятувальної підготовки на:
2019-2020 навчальний рік   Протокол від «28» серпня 2019 року № 1

Перезатверджено. Начальник кафедри ПтаРП Павло КОВАЛЬОВ
(підпис)

2020-2021 навчальний рік   Протокол від «25» 08 2021 року № 1

Перезатверджено. Начальник кафедри ПтаРП _____ Павло КОВАЛЬОВ
(підпис)

20__-20__ навчальний рік   Протокол від «__» _____ 20__ року № __

Перезатверджено. Начальник кафедри ПтаРП _____ Павло КОВАЛЬОВ
(підпис)

20__-20__ навчальний рік   Протокол від «__» _____ 20__ року № __

2019 рік

Анотація

Знання отримані під час вивчення навчальної дисципліни «Охорона праці в галузі» дозволяють виконувати обов'язки начальника караулу ДПРЧ з питань правил безпеки праці під час несення служби, під час ліквідації наслідків надзвичайної ситуації та гасінні пожеж у відповідності до вимог керівних документів, а також з урахуванням гендерного аспекту та питань гендерної рівності.

Даний курс передбачає формування у майбутнього фахівця чітких знань і вмінь щодо організації роботи з питань безпеки праці в підрозділах Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту, з врахуванням:

- вимог нормативно-правових документів щодо діяльності пожежно-рятувальних підрозділів з питань охорони та безпеки праці;
- вимог безпеки праці до пожежного і аварійно-рятувального обладнання;
- організації проведення випробування пожежного і аварійно-рятувального обладнання;
- вимог безпеки праці до службових приміщень ДПРЧ;
- порядку навчання та перевірка знань з питань охорони праці в органах і підрозділах ДСНС України;
- забезпеченню безпечних умов праці в органах і підрозділах ДСНС України;
- порядку розслідування та ведення обліку нещасних випадків в органах і підрозділах ДСНС України;
- звітність та інформація про нещасні випадки, аналіз їх причин в підрозділах;
- порядок організації і проведення безперервного контролю з охорони праці в органах управління та підрозділах ДСНСУ;

Відмінною особливістю даного курсу є те, що всі практичні заняття проводяться з використанням матеріально-технічної бази кафедри та НПРЧ НУЦЗ України, що дозволяє максимально приблизити до реальних умов відпрацювання питань, які виносяться на заняття.

1. Інформація про викладача

Загальна інформація	Ішук Володимир Михайлович, викладач кафедри пожежної та рятувальної підготовки факультету оперативно-рятувальних сил.
Контактна інформація	м. Харків, вул. Баварська, 7, кабінет №304. Робочий номер телефону – 707-35-16.
E-mail	prv@nuczu.edu.ua
Наукові інтереси*	
Професійні здібності*	

* – заповнюється за бажанням НПП.

2. Час та місце проведення занять з навчальної дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно

затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується на сайті Університету (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/timeTable/group>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щочетверга з 15.00 до 16.00 в аудиторії №302. В разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

3. Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни

Пререквізити: фізика та хімія.

Постреквізити: основи пожежно-рятувальної справи, пожежно-рятувальна підготовка, організація служби та підготовки, пожежна тактика, організація аварійно-рятувальних робіт, спеціальне водопостачання, протипожежна та аварійно-рятувальна техніка.

4. Характеристика навчальної дисципліни

Мета викладання дисципліни: навчання виконанню обов'язків пожежного-рятувальника під час несення служби, а також під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій та гасінні пожеж у відповідності до вимог керівних документів.

Основні завдання вивчення дисципліни: сформувати у майбутнього фахівця чіткі знання і вміння щодо виконання функціональних обов'язків начальника караулу в підрозділах Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен

знання:

- системи управління охороною праці в органах і підрозділах ДСНС України.;
- законодавчі та нормативно-правові акти з охорони праці;
- вимог безпеки праці до пожежного і аварійно-рятувального обладнання;
- організації проведення випробування пожежного і аварійно-рятувального обладнання;
- вимог безпеки праці до службових приміщень ДПРЧ;
- порядку навчання та перевірка знань з питань охорони праці в органах і підрозділах ДСНС України;
- забезпеченню безпечних умов праці в органах і підрозділах ДСНС України;
- порядку розслідування та ведення обліку нещасних випадків в органах і підрозділах ДСНС України;
- звітність та інформація про нещасні випадки, аналіз їх причин в підрозділах;
- порядок організації і проведення безперервного контролю з охорони праці в органах управління та підрозділах ДСНСУ;

уміння:

- організувати в пожежно-рятувальних частинах роботу з питань охорони та безпеки праці:
- аналізувати стан охорони та безпеки праці в пожежно-рятувальних підрозділах;
- розробляти звітну документацію з питань охорони та безпеки праці;
- забезпечувати безпеку праці особовим складом пожежно-рятувального підрозділу;
- організовувати і практично виконувати випробування пожежного та аварійно-рятувального обладнання.

комунікація:

- зрозуміле і недвозначне донесення власних висновків, а також знань та пояснень, що їх обґрунтовують та базуються на поняттях, правових нормах, правилах та вимогах безпеки праці, в тому числі до фахівців і нефахівців.

автономія та відповідальність:

- прийняття рішень в умовах складних та непередбачуваних обставин, що потребує застосування знань, умінь та навичок спрямованих на запобігання виникненню травматизму під час несення служби та ліквідації надзвичайних ситуацій.
- відповідальність за розвиток професійного знання і практик, оцінку стратегічного розвитку команди здатність до подальшого навчання, яке значною мірою є автономним та самостійним.

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти:

Здатність аналізувати, організовувати та забезпечувати роботу з питань охорони та безпеки праці.

Здатність контролювати дотримання підлеглими норм та правил з охорони праці, пожежної безпеки та виробничої санітарії.

Результати навчання:

- аналізувати та розробляти заходи, спрямованні на покращення охорони та безпеки праці, промислової санітарії в підрозділі;
- вести документацію за матеріалами перевірок адміністративно-громадського контролю в системі управління охорони праці в підрозділі;
- брати участь у дослідженні та аналізі нещасних випадків, підготовці звітних документів, вести журнал реєстрації нещасних випадків з особовим складом підрозділу;
- організовувати вивчення з особовим складом підрозділу термінів випробування термінів випробування пожежного та аварійно-рятувального обладнання, апаратів та приладів;
- проводити випробування пожежно-технічного обладнання яке знаходиться на озброєнні пожежно-рятувальних частин.
- здійснювати безперервний контроль з охорони праці в підрозділі.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Заочна форма навчання
Рік підготовки	4-й
Семестр	8-й
Обсяг кредитів ЄКТС	3
Загальна кількість годин	90 год.
Лекції	12 год.
Практичні, семінарські	2 год.
Лабораторні	0 год.
Самостійна робота	76 год.
Вид підсумкового контролю	іспит

5. Календарно-тематичний план викладання дисципліни

Тривалість академічної години в Університеті становить 40 хвилин. Дві академічні години становлять пару академічних годин, що триває 80 хвилин без перерви.

Тиждень навчання	Тема та її зміст	Вид навчальних занять
1 семестр (15 тижнів)		
Модульний контроль.		
1	<p>Тема 1. Система управління охороною праці в органах і підрозділах ДСНС України.</p> <p>1.1. Організація управління охороною праці в ДСНС.</p> <p>1.2. Основні функції СУОП.</p> <p>1.3. Порядок створення служб охорони праці та призначення їх працівників.</p> <p>1.4. Обов'язки з охорони праці працівників ДСНС.</p>	Лк. – 2 год. ПЗ.-0 Сем-0 СР – 7 год.
2	<p>Тема 2. Навчання та перевірка знань з питань охорони праці в органах і підрозділах ДСНС України.</p> <p>2.1. Мета та загальні принципи навчання з питань охорони праці.</p> <p>2.2. Навчання та перевірка знань з охорони праці на виробництві.</p> <p>2.3. Вивчення питань охорони праці в закладах освіти.</p> <p>2.4. Інструктажі з охорони праці.</p> <p>2.5. Стажування (дублювання) та допуск працівників до роботи.</p>	Лк. – 2 год. ПЗ.-0 Сем-0 СР – 7 год.

3	<p>Тема 3. Забезпечення безпечних умов праці в органах і підрозділах ДСНС України.</p> <p>3.1. Положення про відомчий контроль за станом охорони праці в органах та підрозділах ДСНС України.</p> <p>3.2. Порядок проведення адміністративно-громадського контролю в підрозділах ДСНС України.</p> <p>3.3. Вимоги безпеки праці до службових приміщень пожежно-рятувальних депо.</p>	<p>Лк. – 0 год. ПЗ.-0 Сем-0 СР – 8 год.</p>
4	<p>Тема 4. Порядок проведення випробування пожежного та аварійно-рятувального обладнання.</p> <p>4.1. Загальні положення, щодо вимог безпеки до пожежного та аварійно-рятувального обладнання.</p> <p>4.2. Випробування пожежного та аварійно-рятувального обладнання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Пневно-,гідроінструмент. - Електрозахисні засоби. - Електрофікований інструмент та прилади для освітлення. - Пожежний ручний механізований інструмент. - Пожежний ручний інструмент та інвентар - Рукавні затримки. - Ручні пожежні драбини. - Мотузки пожежні рятувальні. - Пожежні пояси і пожежні карабіни. 	<p>Лк.-0 ПЗ-0 Сем-0 СР – 8 год.</p>
5	<p>Тема 5. Порядок розробки інструкцій з питань охорони праці.</p> <p>5.1. Загальні положення щодо розробки інструкцій з охорони праці.</p> <p>5.2. Зміст і побудова інструкцій.</p> <p>5.3. Викладення тексту інструкцій.</p> <p>5.4. Розроблення, затвердження та введення в дію інструкцій.</p> <p>5.5. Реєстрація, облік і видача інструкцій на підприємстві.</p> <p>5.6. Перегляд інструкцій.</p>	<p>Лк. – 0 год. ПЗ – 0 год. Сем-0 СР – 7 год.</p>

6	<p>Тема:6 Вимоги безпеки праці під час несення служби і гасіння пожеж.</p> <p>6.1. Вимоги безпеки праці під час несення служби.</p> <p>6.2. Вимоги безпеки праці збору, виїзду та прямування на НС і повернення до підрозділу.</p> <p>6.3. Вимоги безпеки праці під час ліквідації НС.</p>	<p>Лк. – 0 год.</p> <p>ПЗ – 0 год.</p> <p>Сем-0</p> <p>СР – 8 год</p>
7	<p>Тема № 7. Розслідування та ведення обліку нещасних випадків в органах і підрозділах ДСНС України.</p> <p>7.1. Методи аналізу виробничого травматизму.</p> <p>7.2. Розслідування й облік нещасних випадків.</p> <p>7.3. Повідомлення про нещасні випадки.</p> <p>7.4. Розслідування й облік хронічних професійних захворювань і отруень.</p> <p>7. 5. Розслідування та облік аварій.</p>	<p>Лк. – 2 год.</p> <p>ПЗ-0</p> <p>Сем – 0 год.</p> <p>СР – 8 год.</p>
8	<p>Тема № 8. Спеціальне розслідування нещасних випадків.</p> <p>8.1.Спеціальне розслідування нещасних випадків на виробництві.</p> <p>8.2.Спеціальне розслідування нещасних випадків в органах і підрозділах ДСНС України.</p>	<p>Лк. – 2 год.</p> <p>ПЗ-0</p> <p>Сем – 0 год.</p> <p>СР – 7 год.</p>
9	<p>Тема 9. Порядок розслідування нещасних випадків в підрозділі.</p> <p>9.1.Повідомлення про нещасний випадок.</p> <p>9.2.Порядок розслідування нещасних випадків.</p> <p>9.3. Порядок складання актів за формами Нцз-5.,НЦз-1,НПВЦз.</p>	<p>Лк. – 2 год.</p> <p>ПЗ – 0 год.</p> <p>Сем-0</p> <p>СР – 8 год.</p>
10	<p>Тема 10. Звітність та інформація про нещасні випадки, аналіз їх причин.</p> <p>10.1.Методи аналізу виробничого травматизму.</p> <p>10.2. Звітність та інформація про нещасні випадки, аналіз їх причин.</p>	<p>Лк. – 2 год.</p> <p>ПЗ – 0 год.</p> <p>СР – 8 год.</p>

11	Тема 11. Організація та порядок проведення адміністративно-громадського контролю в ДПРЧ.	Лк. – 0 год. ПЗ – 2 год. СР – 0 год.
Всього		90 годин

Примітка: Лк. – лекція; ПЗ – практичне заняття; МКР – модульна контрольна робота; СР – самостійна робота.

6. Список рекомендованої літератури

1. Конституція України. – Харків, 1996.
2. Закон України “Про охорону праці” // Законодавство України про охорону праці. (у трьох томах), - Київ., 1997. – Т.1. с.3 – 29.
3. Кодекс цивільного захисту України : Кодекс. - [чинний від 2013-07-01]. – К. : Міністерство з надзвичайних ситуацій України, 2013. – 82 с. – (Кодекс України).
4. Закон України “Про забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя населення” // Законодавство України про охорону праці. - Київ., 1997. – Т.3. с.244 – 277.
5. Наказ МНС України від 7.05.2007 р. № 312 “Правила безпеки праці в органах і підрозділах МНС України” Київ, 220 с.
6. Організація служби та підготовки особового складу пожежно-рятувальних підрозділів: навч. посіб./ Безуглов О.Є., Іщук В.М., Коленов О.М., Назаров О.О., Попов В.М. – Х.: НУЦЗУ, КП «Міськдрук», 2012. – 436 с.
7. Наказ МНС України від 16.12.2011 р. № 1342 «Про затвердження Настанови з організації газодимозахисної служби в підрозділах оперативно-рятувальної служби цивільного захисту МНС України».
8. Наказ МНС України від 12.05.2011 № 485 Табелі термінових та строкових донесень з питань цивільного захисту.
9. Наказ ДСНС України від 1 вересня 2014 року № 502 «Положення про відомчий контроль за станом охорони праці в органах та підрозділах ДСНС України».
10. ДСТУ 8767:2018 «Пожежно-рятувальні частини. Вимоги до дислокації та району виїзду комплектування пожежними автомобілями та проектування».
11. Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці (НПАОП 0.00-4.12-05), затверджено наказом Держнаглядохоронпраці України від 26.01.2005 N15.
12. Наказ МВС № 1032 від 07.10.2014 року. Порядок організації

внутрішньої, гарнізонної та караульної служб в органах управління та підрозділах ОРС ЦЗ ДСНС України.

13. Збірник ДСТУ “Пожежна безпека. Продукція протипожежного призначення”, Київ 2000 р.

14. Наказ Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 15.11.2004 № 255, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 01.12.2004 за № 1526/10125 (НПАОП 0.00-4.35-04).

16. Інструкція про порядок розслідування, ведення обліку нещасних випадків в органах і підрозділах Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи, затвердженої наказом МНС України від 18.06.2006 № 540, і зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 10.10.2006 за N 1106/12980.

16 Охорона праці в галузі навчальний посібник П.С.Атамчук, В.В. Мендерецький, О.П.Панчук, Р.М.Білик. Видавництво «Центер учбової літератури» Київ-2017.

17. Ткачук К. Н., Халімовський М. О., Зацарний В. В., Зеркалов Д. В. та ін Основи охорони праці: підручник. – К.: Основа, 2011. – 474 с. 2. Ткачук К. Н., Зацарний В. В., Каштанов С.Ф

18. Ткачук К. Н., Єсипенко А. С., Филипчук В. Л., Полукаров О. І. та ін. Система державного нагляду за промисловою безпекою та охороною праці: Навчальний посібник. – Рівне: 2012. – 384 с.

19. Васійчук В.О., Гончарук В.С., Качан СЛ., Мохняк СМ. Основи цивільного захисту: Навч. посібник / Львів, 2010.- 384 с.

7. Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти

Оцінювання результатів навчання з дисципліни «Охорона праці в галузі» здійснюється за накопичувальною бально-рейтинговою системою, основною метою якої є регулярна й комплексна оцінка результатів навчальної діяльності та сформованості компетентностей.

Оцінювання компетентностей здобувачів здійснюється з використанням трьох шкал:

перша – національна (традиційна) – 4-бальна (чотирибальна);

друга – рейтингова шкала оцінювання – ЄКТС;

третья – накопичувальна шкала – 100-бальна.

Порядок накопичування навчальних балів за 100-бальною шкалою

Вид навчальної роботи	Кількість	Максимальний бал за вид навчальної роботи	Загальна максимальна сума балів
І. Поточний контроль			
Модуль	Лекції	0	0

	Семінари	0	0	0
	Практичні заняття	0	0	0
	Модульна контрольна робота*	1	100	100

* – обов'язкові види навчального контролю.

Модульна контрольна робота є складовою поточного контролю і здійснюється через проведення тестового контролю в середовищі Open Test 2 або шляхом написання письмових відповідей на питання відповідно до завдання виданого викладачем на останньому практичному занятті

Перелік питань для виконання модульної контрольної роботи.

1. Керівні документи які визначають організацію роботи в підрозділах ДСНС України.
2. Організація управління охороною праці в ДСНС.
3. Основні функції СУОП.
4. Порядок створення служб охорони праці та призначення їх працівників.
5. Обов'язки з охорони праці працівників ДСНС.
6. Порядок навчання та перевірка знань з питань охорони праці особового складу чергових караулів пожежно-рятувального підрозділу ДСНС України.
7. Порядок навчання та перевірка знань з питань охорони середнього та старшого начальницького складу пожежно-рятувального підрозділу ДСНС України.
8. Складові частини системи управління безпеки праці.
9. Види інструктажів з питань охорони праці. Терміни та порядок їх проведення.
10. Програма проведення вступного інструктажу.
11. Програма проведення первинного інструктажу.
12. Порядок проведення адміністративного контролю в підрозділах ДСНС України.
13. Які питання перевіряються на першому, другому та третьому ступені АГК.
14. Вимоги безпеки праці до службових приміщень і споруд ДПРЧ:
  - Пожежн-рятувальні депо.
  - Караульне приміщення.
  - Гараж.
  - Пост технічного обслуговування пожежних автомобілів.
  - Пункт зв'язку пожежної частини (окремого поста), центральний пункт пожежного зв'язку гарнізону пожежної охорони. Загальні вимоги.
  - Акумуляторна та приміщення для ремонту та обслуговування акумуляторів.
  - Навчальні башти.
  - База (пост) газодимозахисної служби.
  - Теплодимокамера
  - Пожежні полігони, вогневі смуги психологічної підготовки та

100-метрові смуги з перешкодами.

- Рукавна база.

15.Вимоги безпеки праці до оперативного автотранспорту.

16.Вимоги безпеки праці до пожежного та аврійно-рятувального обладнання:

- Загальні положення.

- Пневно-,гідроінструмент.

- Електрозахисні засоби.

- Електрофікований інструмент та прилади для освітлення.

- Пожежний ручний механізований інструмент.

- Пожежний ручний інструмент та інвентар

- Рукавні затримки.

- Ручні пожежні драбини.

- Мотузки пожежні рятувальні.

- Пожежні пояси і пожежні карабіни.

17.Розслідування та облік виробничого травматизму.

18.Спеціальне розслідування нещасних випадків.

19.Розслідування та облік випадків виявлення хронічних професійних захворювань та отруєнь.

20.Розслідування та облік аварій.

21Причини виробничого травматизму.

22.Методи аналізу виробничого травматизму.

23. Порядок розробки інструкцій з питань охорони праці.

-Загальні положення щодо розробки інструкцій з охорони праці.-

-Зміст і побудова інструкцій.

- Викладення тексту інструкцій.

- Реєстрація, облік і видача інструкцій в підрозділі.

- Перегляд інструкцій.

24. Відомчий контроль за станом охорони праці в органах та підрозділах ДСНС України.

Формою підсумкового контролю є іспит, який виставляється як сума

балів за всі види навчальної роботи.

Критерії виставлення оцінки за іспит (оцінюється від 0 до 100 балів):

90-100 балів – в повному обсязі здобувач володіє навчальним матеріалом;

80-89 бали – достатньо повно володіє навчальним матеріалом;

65-79 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом;

55-64 балів – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом;

50-54 балів – частково володіє навчальним матеріалом;

35-49 балів – не володіє навчальним матеріалом.

Отримані здобувачем бали за накопичувальною 100-бальною шкалою оцінювання знань переводяться у національну шкалу та в рейтингову шкалу ЄКТС згідно з таблицею.

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами з навчальної дисципліни

Накопичувальна 100-бальна шкала	Рейтингова шкала ЄКТС	Національна шкала
90-100	A	відмінно
80-89	B	добре
65-79	C	
55-64	D	задовільно
50-54	E	
35-49	FX	незадовільно
1-34	F	

9. Політика викладання навчальної дисципліни

1. Активна участь в обговоренні навчальних питань, попередня підготовка до практичних занять за рекомендованою літературою, якісне і своєчасне виконання завдань.

2. Сумлінне виконання розкладу занять з навчальної дисципліни (здобувачі вищої освіти, які запізнилися на заняття, до заняття не допускаються).

3. З навчальною метою під час заняття мобільними пристроями дозволяється користуватися тільки з дозволу викладача.

4. Здобувач вищої освіти має право дізнатися про свою кількість накопичених балів у викладача навчальної дисципліни та вести власний облік цих балів.

Розробник:

Викладач кафедри

пожежної та рятувальної підготовки

Володимир ІЩУК